

101. Tiistaina 24 päivänä lokakuuta 1989

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi rikoslain 2 luvun muuttamisesta 3149

Hallituksen esitys n:o 82
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 117

2) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3150

Hallituksen esitys n:o 85
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 118

3) Ehdotus laiksi Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn kolmannen lisäpöytäkirjan sekä Suomen ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja sen jäsenvaltioiden väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 94
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 28
Suuren valiokunnan mietintö n:o 119

4) Ehdotukset laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n muuttamisesta sekä

laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 3150

Siv. Hallituksen esitys n:o 115
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52
Suuren valiokunnan mietintö n:o 126

5) Ehdotus laiksi tasausverolain 10 §:n muuttamisesta 3159

Hallituksen esitys n:o 120
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47
Suuren valiokunnan mietintö n:o 121

6) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3160

Hallituksen esitys n:o 123
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48
Suuren valiokunnan mietintö n:o 122

7) Ehdotus laiksi valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 126
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49
Suuren valiokunnan mietintö n:o 123

8) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 124
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50
Suuren valiokunnan mietintö n:o 124

9) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liike-

	Siv.		Siv.
laitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1989	3161	16) Ehdotukset laeiksi työehtosopimuslain 2 §:n ja eräiden mainittuun lakiin liittyvien lakien muuttamisesta .	3162
Hallituksen esitys n:o 138		Hallituksen esitys n:o 134	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 125		Suuren valiokunnan mietintö n:o 131	
10) Ehdotus laiksi Karttakeskuksesta	„	17) Ehdotus laiksi tapaturmavirastosta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 84		Hallituksen esitys n:o 133	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 120		Suuren valiokunnan mietintö n:o 133	
11) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta	„	Ainoa käsittely:	
Hallituksen esitys n:o 55		18) Ehdotus muutoksista vuoden 1989 tulo- ja menoarvioon	3163
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16		Hallituksen esitys n:o 137	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 127		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53	
12) Ehdotus laiksi öljyjätემaksusta annetun lain muuttamisesta	„	19) Asetus 22 päivästä syyskuuta 1989 oikeusministeriön hallinnonalan eräiden virkojen perustamisesta ja lakauttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 127		Mainittu asetus (A n:o 23)	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17		Lakivaliokunnan mietintö n:o 12	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 128		Ensimmäinen käsittely:	
13) Ehdotus laiksi ammatillisten opilaitosten rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	3162	20) Ehdotus laiksi Suomen Työväen Säästöpankin muuttamisesta liikepankiksi	„
Hallituksen esitys n:o 130		Hallituksen esitys n:o 101	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16		Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 129		Esitellään:	
14) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 11 §:n kumoamisesta	„	21) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 84 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta ja laiksi eräistä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettavista poikkeuksista tulo- ja varallisuusverolakiin	„
Hallituksen esitys n:o 102		22) Ed. Donnerin lakialoite n:o 90 laiksi kirjastolain 7 §:n muuttamisesta .	„
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 130			
15) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta	„		
Hallituksen esitys n:o 156			
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 132			

Pöydällepanoa varten esitellään:

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54 hallituksen esityksestä laiksi valtion virkamieslain 5 §:n muuttamisesta (HE n:o 139) 3163

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräitä elintarvikkeita koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta (HE n:o 116) ..

25) Talousvaliokunnan mietintö n:o 6 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus lääkelaboratorion eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 22)

26) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi väestökirjalain muuttamisesta (HE n:o 99)

27) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus valtion teknillisen tutkimuskeskuksen eräiden virkojen lakkauttamisesta ja perustamisesta (A n:o 24) 3164

28) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n muuttamisesta (HE n:o 91)

29) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi lakkautettujen seurakuntien keskusarkistosta valtion palvelukseen siirtyvän henkilökunnan aseman järjestämisestä (HE n:o 164)

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat R. Aho, Ahonen, Elo, Järvisalo-Kanerva, Kauppinen, Myller, Paasilinna, Rantanen, Rehn, Tiuri, Turunen, Uitto ja Väänänen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Turunen.

Siv. Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Järvisalo-Kanerva ja yksityisasioiden takia edustajat R. Aho, Ahonen, Kauppinen, Rantanen, Rehn ja Turunen, tämän kuun 26 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Elo sekä 27 päivään virkatehtävien takia edustajat Tiuri ja Väänänen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Paasilinna ja Uitto.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva lokakuun 20 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 195—203 ja 205, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tietoon saatettuja asetuksia

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtion virkojen täyttämisestä eräissä tapauksissa ja eräiden asetusten toimittamisesta eduskunnalle 24 päivänä lokakuuta 1986 annetun lain 2 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut valtion virkamieslain nojalla 6 päivänä lokakuuta 1989 annettu

Asetus työsuojeluhallinnon eräistä virkajärjestelyistä.

Edelleen ilmoitetaan, että maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain 7 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 6 päivänä lokakuuta 1989 annettu

Asetus Kiinan kansantasavallan kanssa tekstiilituotteiden kaupasta tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen voimaansaatamisesta.

Nämä asetukset on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla ne edustajille.

Eduskunnan oikeusasiamiehen vaalin toimitaminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehen vaali nelivuotiskaudeksi 1990—1993 toimitetaan tiistaina 7 päivänä ensi marraskuuta pidettävässä täysistunnossa.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 12.

Ed. Juhantalon ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Juhantalon ym. allekirjoittama välikysymys hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta.

Sihteeri lukee:

”E d u s k u n n a l l e

Suomen Pankin pankkivaltuusmiehet ovat tänään 20.10.1989 nostaneet peruskoron 8,5 prosenttiin. Talouspoliittiset perustelut korotukselle ovat syntyneet siitä taloudellisesta tilanteesta, johon maa on ajautunut Holkerin hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan seurauksena.

Hallitus asetti ohjelmassaan keskeisiksi talouspoliittisiksi tavoitteikseen mm. ”hintojen nousun hidastamisen kansainvälistä inflaatiota alemmaksi, markan arvon säilyttämisen vakaana ja korkotason alentamisen”.

Runsaassa kahdessa vuodessa Holkerin hallitus on kuitenkin tarvellyt aikaisempien hallitusten pitkäjänteisesti rakentaman vakaan talouden perinnön; inflaatio on selvästi kansainvälistä tasoa korkeampi, taloutta vaivaavat pahat tasapainottomuudet ja kilpailukyvyn heikentyminen uhkaa johtaa maan talouden syvään taantumaa.

Keskusta on kevästä 1988 alkaen esittänyt hallitukselle suunnan muuttamista talous- ja veropolitiikassa sekä tarjonnut hallitukselle yhteistyötä. Hallitus on torjunut Keskustan esittämän kritiikin ja sen yhteistyötarjoukset. Hallituksessa tällä hetkellä vallitseva neuvottomuus ja ristiriitaisuus talouspolitiikan suhteen ovat vaarallisia juuri nyt, kun tarvittaisiin päättäviä ja johdonmukaisia toimia sekä maan sisäisen että ulkoisen luottamuksen palauttamiseksi Suomen talouteen.

Luottamus hallituksen kykyyn talouspolitiikan hoidossa on pahasti heikentynyt entistään paljastuneiden tullihallituksen tuontitullausepäselvyyksien ja Wärtsilän Meriteollisuuden skandaalimaisten miljarditapioiden johdosta.

Talouden synkät uhkakuvat

Keskustan eduskuntaryhmää huolestuttavat erityisesti seuraavat ongelmat maamme taloudellisessa kehityksessä:

1. Vaihottaseen vaje on heikentynyt huomattavasti nopeammin kuin hallitus on arvioinut. Vaihottaseen vaje oli vuonna 1987 7,9 miljardia markkaa. Ensimmäisessä budjettiesityksessään hallitus ennusti vajeen laskevan 6 miljardiin markkaan, mutta vaje kasvoikin viime vuonna kaksinkertaiseksi eli 12,6 miljardiin markkaan ja länsikaupan osalta lähes 17 miljardiin markkaan. Vaihottasevajeen arvioidaan nousevan sekä tänä että ensi vuonna runsaasti yli 20 miljardin markan, mikä suhteessa bruttokansantuotteeseen on Oecd:n maista suurin. Tällä vauhdilla ulkomainen nettovelka kohoaa jo ensi vuonna yli kriittisenä pidetyn 20 prosentin rajan bruttokansantuotteesta.

2. Ensimmäisessä budjettiesityksessään hallitus asetti tavoitteeksi inflaation hidastamisen silloisesta runsaasta kolmesta prosentista kahteen prosenttiin. Nyt inflaatio on yli kolminkertainen hallituksen tavoitteeseen verrattuna. Vuosi sitten mahtipontisesti markkinoitu ”superviikon” vakautusratkaisu epäonnistui täydellisesti useiden tärkeiden alojen irtauduttua siitä. Vakautussopimukseen liittyen Suomen Pankki alensi peruskorkoa tämän vuoden alussa puolella prosenttiyksiköllä. Keskuspankki kuitenkin totesi, että peruskorkoa joudutaan nostamaan, jollei inflaatio selvästi hidastu tai mikäli vaihottaseen vaje edelleen syvenee. Molemmat ovat toteutuneet, minkä vuoksi pankkival-

tuusmiehillä ei ole ollut muuta mahdollisuutta kuin korottaa peruskorkoa. Nykyinen lähes 7 prosentin inflaatio uhkaa jatkua samanlaisena ensikin vuonna. Peruskoron korotustarve ja markkinakorkojen nousu viime vuoden kesästä 3 - 4 prosenttiyksikköä osoittaa, kuinka surkeasti hallitus on inflaation torjunnassa epäonnistunut.

3. Korkean korkotason ohella ja osittain myös siitä johtuen suomalaisen työn ja suomalaisten tuotteiden kilpailuvoima maailmanmarkkinoilla on pysyvästi heikkenemässä. Kun hintakilpailukyky parani vielä vuosina 1986 ja 1987, on se heikentynyt viime ja tänä vuonna yhteensä noin 8—9 prosenttia. Inflaation mukana heikkenee hintakilpailukykyimme edelleen ensi vuonna. Markka on sekä tänä että ensi vuonna selvästi revalvoitunut, mikä syö koko ajan vientiteollisuuden kilpailukykyä. Kilpailukyvyyn heikkenemisestä aiheutuu kohtuuton pysyvä vaara velkaantuneille suomalaisyrityksille ja niiden työntekijöille.

4. Kotimaisten korkojen nousun lisäksi on olemassa riski, että huonon taloudenpidon vuoksi myös Suomen valtion ja suomalaisten yritysten luottokelpoisuus ulkomailla heikkenee ja sen vuoksi myös suomalaisiin lainanottajiin sovellettavat ulkomaiset korot nousevat.

5. Muutamassa vuodessa suomalaisten säästämisaste on romahtanut. Kotitalouksien säästämisaste oli vielä vuonna 1986 3,6 prosenttia, mutta kääntyi jo viime vuonna negatiiviseksi. Samalla kotitalouksien velkaantumisaste nousee budjettiesityksen mukaan vuoden 1986 62,9 prosentista tänä vuonna 87,5 prosenttiin. Syynä tähän ovat mm. olleet hallituksen toteuttamat onnettomat muutokset talletusten verokohtelussa. Kuitenkin kotitalouksien säästäminen on edelleenkin tulevien investointien ja kansakunnan hyvinvoinnin pohja. Hallituksen lupamat muutokset pitkäaikaistalletusten vero-kohtelussa on oikeansuuntainen, mutta riit-

tämätön askel keskustan esittämään suuntaan.

Korkojen nousu rasittaa asuntovelallisia ja pienyrittäjiä

Hallituksen kahden toimintavuoden aikana ovat asuntojen hinnat nousseet koko maassa keskimäärin 71 prosenttia ja pääkaupunkiseudulla vielä tätäkin enemmän. Vaikka asuntojen hinnat ja asuntolainojen korot ovat nousseet, on hallitus samanaikaisesti heikentänyt asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta korottamalla tuntuvasti niiden omavastuuosuutta. Pienituloisille tärkeä perusturvauudistus on jäädytetty ja verotaulukkojen tarkistukset hyödyttävät ensisijaisesti suurituloisia. Peruskorkopäätökseen liittyvät suositukset eivät hädässä olevien asuntovelallisten ongelmia ratkaise.

Korkojen nousu kohdistuu epäsosiaalisesti myös velkaantuneisiin pienyrittäjiin ja maanviljelijöihin, jotka joutuvat turvautumaan kalliskorkoiseen velkarahaan. Heidän verotustaan tulisi helpottaa, mutta hallitus on sitä päinvastoin kiristämässä. Myöskään hallitusohjelman lupausta työvoimavaltaisia yrityksiä rasittavan sosiaaliturvamaksujärjestelmän uudistamisesta ei ole toteutettu.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Onko hallitus tietoinen edellä esitetyistä toistuvista talouspolitiikan virheistä,

mitä hallitus aikoo tehdä vaihtotaseen vajeen supistamiseksi, inflaation hillitsemiseksi sekä kilpailukyvyyn palauttamiseksi ja tätä kautta korkotason alentamiseksi, jotta Suomen talous tervehtyisi ja se voitaisiin palauttaa vakaan ja turvallisen kasvun uralle, ja

miten hallitus aikoo korvata asuntovelallisille, maanviljelijöille, pienyrittäjille ja pienituloisimmille, erityisesti perusturvan varassa oleville, korkojen nousun aiheuttamat menetykset?

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1989

Kauko Juhantalo

Esko Aho

Kauko Heikkinen

Tytti Isohookana-Asunmaa

Riitta Kauppinen

Eeva Kuuskoski-Vikatmaa

Juhani Alaranta

Jorma Huuhtanen

Esko Jokiniemi

Timo Kietäväinen

Mauri Pekkarinen

Sirkka-Liisa Anttila

Pirkko Ikonen

Anneli Jäätteenmäki

Annikki Koistinen

Heikki Kokko
Matti Maijala
Seppo Pelttari
Mirja Ryyänen
Aapo Saari
Eino Siuruainen
Jukka Vihriälä
Paavo Väyrynen
Jorma Fred
Sauli Hautala
Erkki Pulliainen

Seppo Kääriäinen
Kalevi Mattila
Pekka Puska
Kalle Röntynen
Kimmo Sarapää
Hannu Tenhiälä
Johannes Virolainen
Marjatta Väänänen
Esko Almgren
Eero Paloheimo
Pekka Haavisto

Markku Lehtosaari
Einari Nieminen
Tellervo Renko
Pauli Saapunki
Jussi Sillanpää
Taisto Tähkämaa
Matti Väistö
Eeva-Liisa Moilanen
Toimi Kankaanniemi
Osmo Soininvaara
Urpo Leppänen

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Ed. Helteen ym. välikysymys telakkateollisuuden toimintaedellytysten turvaamisesta

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Helteen ym. allekirjoittama välikysymys telakkateollisuuden toimintaedellytysten turvaamisesta.

Sihteeri lukee:

”E d u s k u n n a l l e

Hallituksen laivanrakennuspolitiikka on konkurssissa.

Tiukan kansainvälisen kilpailun vuoksi Euroopan laivanrakennusta harjoittavat maat tukevat tätä alaa tuntuvin eduin. Sillä ne vastaavat matalapalkkamaiden kilpailuun, mutta samalla vaikeuttavat sellaisten maiden laivanrakennustoimintaa, joissa ei ole yhtä laajaa tukijärjestelmää.

Laivanrakennuksen ongelmat olivat hallituksen tiedossa. Niihin oli tarjolla useita ratkaisuja, mm. EY-maiden taivuttaminen luopumaan laivanrakennuksen tukemisesta, tukijärjestelmän kehittäminen EY-maiden

mallin mukaan, telakoiden yhdistäminen ja karsiminen tai vaikkapa kansainvälinen telakkayhteistyö.

Tilapäinen näennäisratkaisu syntyi Oy Wärtsilä Ab:n ja Valmet Oy:n telakoiden yhdistämisessä. Samalla tuotantokykä vähennettiin. Sen sijaan yritykset EY-maiden taivuttelemiseksi luopumaan tuistaan osoit-tautuivat avuttomiksi. Ei myöskään luotu telakkateollisuuden avointa tukijärjestelmää, mutta tasoltaan vähäisempänä piilojärjestelmänä aivan ilmeisesti käytettiin valtion-tukia.

Wärtsilä Meriteollisuus Oy perustettiin yhdistämällä yksityisen Oy Wärtsilä Ab:n ja valtion yhtiön Valmet Oy:n telakat. Eduskunta sääti sitä varten hallituksen esityksestä lain. Laki ei kuitenkaan taannut uudelle telakkayhtiölle tukevaa pohjaa vaan sen avulla päinvastoin Oy Wärtsilä Ab sai erityisen edulliset omaisuudensiirtoehdot. Lain avulla Oy Wärtsilä Ab:n vapaat omat pääomat, joita voidaan käyttää osinkojen jakoon yksityisille omistajille, ovat suuremmat kuin esimerkiksi Suomen suurimmilla liikepankeilla yhteensä. Samalla pörssi-yhtiö Oy Wärtsilä Ab sai pidetyksi pääyhtiössä vanhat voittonsa, jotka eivät ole käytettävissä uuden telakkateollisuusyhtiön ennalta tappiollisiksi tiedettyjen laivatilausten vakuutena.

Tappioiden väistämättömyyden ilmetessä Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n kohtalosta 9.8.1989 allekirjoittivat sopimuksen yksityiset yhtiöt Oy Wärtsilä Ab, SYP, valtion yhtiöt Postipankki ja Valmet sekä valtion puolesta Suomen Vientiluotto Oy, Vientitakuulaitos ja Valtiontakuulaitos. Salaisessa sopimuksen li-säosassa vastuu tappioista sälytettiin suurelta osin valtion ja siten veronmaksajien kannettavaksi. On pelättävissä, että veronmaksajan tappioiden määrä on miljardiluokkaa.

Vasta Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n ajautuminen selvitystilaan antoi valtioneuvostolle aiheen selvityttää telakkateollisuuden tulevaisuutta. Selvitys ei kuitenkaan ehtinyt valmistua, kun Wärtsilä Meriteollisuus Oy ajautui konkurssiin, mutta yhtiön hallituksen puheenjohtaja kansliapäällikkö ehti kyllä matkustaa lomalemaan Kreetalle.

Konkurssissa työntekijä menettää työpaikkansa ja palkkoja jää saamatta. Palkkaturva auttaneen vasta kolmen kuukauden kuluttua. Lukuisat alihankkijat ajautuvat vaikeuksiin, konkurssi vaarantaa ainakin 10 000 työntekijän työllisyyden. Konkurssin myötä katoaa yhtiöön kertynyt alan ammattitaito, osa suunnitteluhenkilökunnasta siirtynee ulkomaille. Jos meriteollisuuden telakoiden annetaan lakata, yhtiötä ei saada käynnistetyksi uudelleen.

Kun telakkateollisuutta tuhotaan, on aika näyttää, minkälainen on se poliittinen vastuu, jota valtioneuvoston jäsenet väittävät kantavansa.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 1989

Esko Helle
Timo Laaksonen
Esko Seppänen
Jarmo Wahlström
Anna-Liisa Jokinen
Pekka Haavisto
Ensio Laine

Asko Apukka
Juhani Vähäkangas
Lauha Männistö
Vappu Säilynoja
Arvo Kempainen
Osmo Soininvaara
Marjatta Stenius-Kaukonen
Esko-Juhani Tennilä"

Claes Andersson
Pertti Lahtinen
Heli Astala
Pekka Leppänen
Erkki Pulliainen
Eero Paloheimo
Marja-Liisa Löyttyjärvi

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi rikoslain 2 luvun muuttamisesta

Kolmas käsittely

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Onko hallitus tietoinen,

että se on Oy Wärtsilä Ab:n ja Valmet Oy:n telakoiden sulattamisessa tosiasiallisesti vain hyödyttänyt erityislailla yksityistä pörs-siyhtiö-Wärtsilää ja sen osakkeenomistajia,

että se on laiminlyönyt koko telakkateollisuuden tulevaisuuden varmistamisen jättäen sen heitteille vaikeassa kansainvälisessä tilanteessa ja

että se on antanut Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n ajautua konkurssiin, mikä tuottaa vaikeuksia yhtiön työntekijöille, lukuisille alihankkijoille ja niiden työntekijöille, sekä

miten hallitus aikoo turvata telakkateollisuuden jatkumisen ja Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n ja sen alihankkijoiden työntekijöiden työllisyyden?

Hallituksen esitys n:o 82

Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

Suuren valiokunnan mietintö n:o 117

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 85
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 118

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn kolmannen lisäpöytäkirjan sekä Suomen ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja sen jäsenvaltioiden väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 94
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 28
Suuren valiokunnan mietintö n:o 119

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen pää-

tetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimusten niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n muuttamisesta sekä laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 115
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52
Suuren valiokunnan mietintö n:o 126

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista. Koska toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset koskevat lisättyjä veroja, jotka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotukset valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos niitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotukset ovat rauenneet ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Ensinnäkin ehdotan, että lakiehdotukset hylätään.

Verotuksen tehtävänä on kerätä valtiolle tuloja, jotta valtio, yhteiskunta ylipäänsä, voisi tarjota jäsenilleen heidän tarvitsemiaan palveluja. Mutta verotus sinänsä on erittäin merkittävä osa yhteiskuntapolitiikkaa, ja verotuksessa noudatettava linja, se, miten kerätään ja keiltä kerätään, kertoo koko yhteiskunnan suuntautumisesta hyvin paljon.

Verotuksen yhtenä tehtävänä on ainakin meillä täällä vasemmalla istuvien mielestä ollut ja tulee jatkossakin olla tuloerojen tasaaminen, yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen. Tuloeroja tasaten progressiivisella verotuksella kerätään kuitenkin meidän maassamme vain hyvin pieni osa kaikista verotuloista. Muistan sellaisen luvun kuin 18 prosenttia, joka prosenttiosuus kaikista verotuloista kertyy valtion progressiivisesta tulo- ja varallisuusverotuksesta. Se on varsin pieni osuus toteuttamaan tuloerojen säätelemisen tehtävää.

Kunnallisverotuksen osuus on vuodesta toiseen kasvanut, ja kunnallisveroahan kerätään jakoverona ilman progressiota. Kunnallisverotuksen kohtaan, sen rasitusta, helpottaa kuitenkin osaltaan verotettavan tulon alarajalla tapahtuva sääntely ja vähennysjärjestelmä.

Kolmas suuri verotuksen muoto on sitten liikevaihtoverotus ja välillinen verotus ylipäänsä, ja tässä verotuksessa ei tuloeroja tasaavia taikka verotettavan maksukykyä huomioivia elementtejä ole mukana lainkaan. Ei ole mitään alarajaa tuloissa niiden henkilöiden osalta, jotka liikevaihtoveroa ja muita välillisiä veroja joutuvat maksamaan. Pikemminkin liikevaihtoverotus ja välillinen verotus toimii aivan päinvastoin kuin progressiivinen tulo- ja varallisuusvero. Mitä pienemmät tulot, sen suurempi osuus tuloista menee välttämättömään kulutukseen ja sen suuremmaksi muodostuu liikevaihtoveron ja muiden välillisten verojen osuus. Liikevaihtoveron keräämisessä Suomi on jo nyt Oecdan maiden kärjessä. Vain Turkissa liikevaihtoverotuksella kerätään suurempi osuus verotuloista kuin meidän maassamme.

Kun tarkastellaan, miten liikevaihtoverotus Suomessa verorasitusta eri tulonsaajaryhmiin aiheuttaa, saadaan aika hurja vertailu. Kun jaetaan kaikki tulonsaajat kymmeneen tulonsaajaryhmään tulotason mukaisesti, liikevaihtovero vie bruttotuloista pienituloisimmalla kymmenyksellä 14,2 prosenttia tulois-

ta, suurituloisimmilla vain 6,6 prosenttia. Tämä kuvaa sitä, miten liikevaihtovero kohdistuu eri tulonsaajaryhmiin ja mitä tapahtuu, kun liikevaihtoveroa korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä, miten rasituksen lisäys sitten eri kansalaisryhmiin ja eri tulonsaajaryhmiin jakautuu.

Hallitus vielä aivan joitakin aikoja sitten lupasi, tai ei siitä ole kovin pitkä aika, kun ministeri Liikanen eduskunnan pöytästä lupasi, että tämä hallitus ei liikevaihtoveroa korota. Tämän jälkeen tuli hyvin nopeasti kuitenkin ehdotus puolen prosenttiyksikön liikevaihtoveron väliaikaisesta korottamisesta. Nyt meillä on edessämme esitys liikevaihtoveron prosenttiyksikön pysyvistä korottamisesta. Tämä esitys kuvaa hallituksen epäsosiaalista verolinjaa. Verouudistuksen kokonaisuutena tämä ehkä kuvaa kaikkein osuvimmin. Sillä ei pyritä tuloerojen tasaamiseen vaan ollaan kasaamassa verorasitusta pienituloisille ihmisille.

Elämisen hinnasta on tässä maassa puhuttu viime aikoina hyvin paljon sekä asumisen että elintarvikkeiden ja muiden välttämättömyystarvikkeiden hintojen osalta. On syntymässä kansalaisten kapinaliike korkeita hintoja vastaan, mutta miten hallitus ja eduskunta vastaavat: korottamalla liikevaihtoveroa.

Joskus on eduskunnassakin kuullut sellaista harhakäsitystä, että elintarvikkeissa ei liikevaihtoveroa paljon olisikaan. Kuitenkin elintarvikkeet keskimäärin sisältävät liikevaihtoveroa 10 prosenttia, kun otetaan huomioon sekä avoin että piilevä liikevaihtovero. Liikevaihtoveron osuus vaihtelee eri elintarvikeryhmissä siten, että maitotuotteiden osalta se on alhaisin, kahvin, kaakaon, teen osalta kaikkein korkein, mutta keskimäärin kaikissa elintarvikkeissa on 10 prosenttia liikevaihtoveroa. Jos mennään esimerkiksi vaatteisiin, jotka ovat yhtä lailla välttämättömiä, siellä avoin ja piilevä liikevaihtovero ylittää jo 17 prosenttia.

Jos siis halutaan hintoja alentaa, tässä meillä olisi välittömästi käytettävissä oleva keino. Vapautetaan elintarvikkeet ja muut välttämättömyystarvikkeet liikevaihtoverosta. Se ei varmasti yksin riitä. Tarvitaan puuttumista yleensä siihen portaikkoon, jossa tuottajalta kuluttajalle hinta muodostuu, mutta tästä voisimme aloittaa. Demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmä onkin tä-

nään jättänyt lakialoitteen, jossa ehdotetaan tämän sisältöistä muutosta liikevaihtoverolakiin eli siis elintarvikkeiden, vaatteiden ja muiden välttämättömyystarvikkeiden vapauttamista liikevaihtoverosta.

Elintarvikkeiden liikevaihtoveron poistaminen olisi todella hyvin yksinkertainen keino nopeasti vaikuttaa elintarvikkeiden hintoihin. Eräässä iltapäivälehdessä oli jonkin aikaa sitten haastattelu, jossa oli useita puolueiden johtavia henkilöitä haastateltu ja kysytty tällaisen esityksen mahdollista tukea. Tuossa haastattelussa pisti silmään se, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Hietala totesi, että liikevaihtoveron poistaminen elintarvikkeilta ei sovi sosialidemokraattien ideologiaan, sosialidemokraattien linjaan, että se on siltä kannalta hieman epäilyttävä esitys. Minä olisinkin halunnut tässä yhteydessä kysyä, millä tavalla se ei sovi linjaan. Mielestäni työväenliikkeille sopisi erittäin hyvin yhdessä ajaa tässä maassa sellaista linjaa, että välillisen verotuksen kuten liikevaihtoveron osuutta verotuksen kokonaisuudessa laskettaiisiin ja ryhdyttäisiin sitten kirstämään todella suurituloisten, suuria omaisuuksia omistavien ja yritysten verotusta.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Löyttyjärvelle haluan todeta, että he eivät kovin huolellisesti ilmeisesti olleet valmistautuneet keskusteluun tästä esityksestä. Hän mm. väitti, että vain Turkissa on korkeampi liikevaihtoverotuksen taso kuin meillä. Minulla on edessäni viimeisin Oecd:n tilasto, jonka mukaan suurempi tai saman suuruinen liikevaihtoveron osuus kaikista veroista on Itävallassa, Tanskassa, Kreikassa, Irlannissa, Norjassa, Portugalissa ja Ruotsissa Oecd-maista. Suomi on melko lähellä, jos otetaan huomioon todellakin liikevaihtoveron osuus maksetuista veroista, keskiarvoa Oecd-maissa.

Mitä tulee yleensä siihen, kuka maksaa liikevaihtoveroa, täytyy todeta se, että tietysti kulutusmahdollisuudet ovat suoraan sidoksissa tulojen määrään. Vain vastaavan määrän, mikä tuloja on, voi kuluttaa, joten tässä suhteessa voidaan sanoa, että suhteellisesti saman suuruisesti liikevaihtoveroa maksaa kuin tuloja kotitaloudella on, kuitenkin sillä poikkeuksella, että meillä tällä hetkellä on liikevaihtoverotukea tietyissä elin-

tarviketuotteissa ja elintarviketuotteitten liikevaihto-vero on 8—9 prosenttia tärkeimpien elintarvikkeiden osalta tänä päivänä jalostetuissakin tuotteissa. Tämä merkitsee sitä, että ne perheet, joiden menoista suuri osa koostuu elintarvikkeista, suhteellisesti maksavat ilmeisesti kaikkein vähiten liikevaihtoveroa suhteessa tuloihinsa lukuun ottamatta niitä perheitä, joissa säästämisen osuus on poikkeuksellisen suuri.

Haluan myös korostaa sitä, että Ruotsissa ollaan parasta aikaa tekemässä merkittävää verouudistusta, jossa yhteydessä on tarkoitus lisätä liikevaihtoveron tai arvonlisäveron tuottoa 20 miljardia kruunua. Kuitenkin kokonaisverouudistus Ruotsissa merkitsee sitä, että tulojako ei tule muuttumaan verouudistuksen seurauksena.

Ed. Löyttyjärvi (vastauspuheenvuoro): Ed. Sasin kanssa voimme varmasti vertailla näitä lukuja. Puheenvuoronsa loppuosassa ed. Sasi väitti, että itse asiassa liikevaihtovero kohdistuisikin kevyempänä niihin perheisiin, joiden tulot ovat pienet ja joissa nimenomaan elintarvikkeiden kulutus muodostaa suurimman osan. Edessäni on kuitenkin hyvin laadittu selvitys siitä, että nimenomaan, kun jaetaan kaikki suomalaiset kymmeneen tulonsaajaryhmään, pienituloisimman ryhmän bruttotuloista liikevaihtovero vie todella yli kaksinkertaisesti sen, mitä se vie suurituloisimmassa ryhmässä. Mielestäni tässä on hyvin suuri epäoikeudenmukaisuus, jota nyt ollaan vain lisäämässä.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kannatan ed. Löyttyjärven tekemää ehdotusta lakiehdotusten hylkäämisestä.

Kokoomuspuolue on vuosien ajan, monien monien vuosien ajan, vaatinut välillisen verotuksen kirstämistä ja siinä yhteydessä myös liikevaihtoveron korottamista. Kuten ed. Löyttyjärvi äsken totesi, hallituksen puolesta kuitenkin ministeri Liikasen suulla on vakuutettu, että liikevaihtoveroa ei tulla korottamaan. Hallitus ehdotti kuitenkin väliaikaista korotusta, siis väliaikaista; näin silloin ilmoitettiin. Palataan aikaisempaan verokantaan; näin hallituksen taholta selitettiin.

Väliaikaiseksi se muodostuikin, koska nyt hallitus esittää uutta puolen prosentin korotusta eli siis kokonaisuudessaan joulukuun alusta prosentin korotusta tähän aikaisem-

paan, vielä vuosi sitten voimassa olleeseen veroon. Tämä merkitsee 3 miljardin markan lisärasitusta. Vaikka ed. Sasi koetti äsken antaa sellaisen käsityksen, ettei tämä mitenkään pienituloisia ja lapsiperheitä koskisi, se on tosiasia, ja sen varmasti ed. Sasi tietää. Liikevaihtoveron korotuksen suhteellisesti raskain rasitus kohdistuu sinne, missä tulot ovat pienimmät, missä on vähemmän käytettävissä tuloja.

Otetaan vaikkapa ed. Sasin tuttavapiiristä 40 000—50 000 markkaa kuukaudessa saava suurituloisen toimitusjohtaja tai pääjohtaja. Jos hän voisi tyytyä siihen tavaramäärään syödessään, pukeutuessaan kuin esimerkiksi liikeapulainen, jonka palkka on 4 000:n, korkeintaan 5 000:n seutuvilla, silloin, kun suurituloisen 40 000—50 000:n kuukausitulojen saaja maksaa tuloistaan liikevaihtoveroa ehkä, sanokaamme, 2 prosenttia, liikeapulainen maksaakin tuloistaan liikevaihtoveroa jo 20 prosenttia, siis kymmenkertaisen määrän olettaen, että kumpikin kuluttaa yhtä paljon. No, on tietysti täysin mahdotonta pienituloisen kuluttaa niin paljon kuin suurituloisen, mutta tämä esimerkki kuvastaa liikevaihtoverotuksen epäsuhteista, epäsolidaarista jakautumista. Kuten ed. Löyttyjärvi totesi, hallituspuolueet ajavat nyt pysyvää liikevaihtoveron korotusta. Opposition taholta arvelen esiintyvän voimakkaan vastustuksen, ja voi olla, että hallitus ei onnistu tässä liikevaihtoveron pysyvässä korottamisessa.

Minä haluaisin, vaikka äsken arvostelin kokoomusta ja varmasti perustellusti, kiinnittää huomiota myös siihen, että viime vuosien aikana sosialidemokraattiset sanomalehdet ja puhujat ovat varsin usein toistaneet, miten epäedullinen vähävaraisen väestön kannalta, miten epäsolidaarinen, liikevaihtoveron korotus on. Mutta niin usein kuin näin on kirjoitettu ja näin on puhuttu, niin melkein yhtä usein sosialidemokraatit ovat käytännössä menelleet päinvastoin. Siitä eduskunnan pöytäkirjat ja viime vuosien käytäntö ovat selvänä osoituksena.

Kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi Japanissa käytiin ankara vaalikamppailu liikevaihtoverosta. Siellä muistaakseni kyseessä oli 3—4 prosentin liikevaihtovero. Sosialistit — en tiedä, voiko Japanin sosialisteja verrata Suomen sosialidemokraatteihin — joka tapauksessa saivat

vaalivoiton, menestyivät nimenomaan sen vuoksi, ainakin näin suomalaisissa tiedotusvälineissä on väitetty, että suhtautuivat kielteisesti liikevaihtoveroon.

Ed. Sasi puhui, miten Ruotsissa on suunnitelmia liikevaihtoverorasituksen korottamisesta. Kaikki kai ovat seuranneet niin paljon kuitenkin, että tietävät Ruotsissa tämän kysymyksen liikevaihtoverosta olleen myös kiivaan taistelun, kiivaan väittelyn kohteena.

Lopuksi haluaisin todeta sen seikan, että kun ed. Sasi äsken pyrki kiistämään ed. Löyttyjärven puheenvuorossa esitetyt asiat ja viittasi käytössään oleviin tilastoihin, minulla on sellainen käsitys, että eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajalla on kyllä riittävästi tilastotietoja voidakseen verrata esimerkiksi sen, paljonko liikevaihtoveron osuus kokonaisverotuksesta on Oecd-maissa, paljonko se on Suomessa, paljonko välillisen verotuksen osuus kokonaisverotuksesta on Oecd-maissa, paljonko Suomessa. Saman vertailun voisi tehdä esimerkiksi pääomatulojen verotuksen osalta, yritysverotuksen osalta. Kyllä kai, ed. Sasi, tosiasia nyt kuitenkin on se, että liikevaihtoveron, välillisen verotuksen, osuus kokonaisverotuksesta Suomessa on huomattavasti suurempi kuin keskimäärin Oecd-maissa, niissä Suomen kilpailijamaissa.

Herra puhemies, olen kannattanut ed. Löyttyjärven ehdotusta.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Laineelle todeta, että Suomen liikevaihtoveron osuus kokonaisverotutosta on hieman yli Oecd:n keskiarvon mutta monet muut maat, jotka äsken luetteloin, ovat Suomea ylempänä tässä suhteessa. Kun liikevaihtoveron merkitystä arvioidaan, ensin pitäisi miettiä, mihin tuotteisiin liikevaihtovero kohdistuu. Jos ajattelemme ihmisten perustarpeita, niin ruokaan kohdistuu liikevaihtoveroa, mutta selvästi liikevaihtoveron prosenttimäärää alhaisemmalla tasolla. Asumiseen ei varsinaisesti kohdistu suoraan liikevaihtoveroa, mutta jossain määrin kyllä kuitenkin piilevää liikevaihtoveroa, ja liikenteeseen, kuten työmatkaliikkumiseen, ei kohdistu liikevaihtoveroa, joitakin piileviä veroja jossain määrin.

Periaatteessa voidaan sanoa, että tärkeimmät perustarpeet ovat suurimmalta osalta liikevaihtoverotuksen ulkopuolella. Tämä

täytyy ottaa huomioon. Tällä on olennainen merkitys ajateltaessa nimenomaan perustarpeita ja niiden tyydyttämistä.

Haluaisin korostaa sitä, että mm. valtiovarainministeriön suhdannekatsauksessa todetaan, että nyt kun kulutus on lisääntynyt Suomessa voimakkaasti viime aikoina, kulutuksen kasvu on painottunut nimenomaan kestokulutustavaroihin eikä suinkaan perustarpeisiin. Tietysti tässä suhteessa, kun ottaa huomioon tämän kasvun, voidaan arvioida, että tällaiseen jossain määrin kerskakulutukseen, autojen hankintaan ja muuhun, tällä liikevaihtoverokorotuksella on varsin suuri merkitys.

Ed. Laineelle haluan vain muistuttaa siitä, että sosialistisissa maissa verotus on tähän asti ollut ainoastaan välillistä eikä suinkaan tuloverotusta. Tässä suhteessa hänen kannattaisi miettiä, mikä kanta sosialistisissa maissa on edustettuna.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin ajattelu on kyllä sellaista, ettei voi olla vastaamatta jälleen kerran hänen mielipiteeseensä. Hän ei todellakaan tajua, että liikevaihtovero ottaa niiltä, joilla jo ennestään on niin vähän rahaa elämiseen, että tilanne on kaiken kohtuuden alapuolella. Heiltäkin tämä korotus ottaa ja ottaa jo nyt voimassa oleva, koska vero on elintarvikkeissa, välttämättömyystarvikkeissa.

Kyllä kai näillä vähätuloisilla pitäisi olla myös mahdollisuus joskus hankkia joku välttämätön kodin tarvike, joka toisilla, varakkaimmilla, on jo ollut kauan. Edelleen tulee näitä esteitä silloin, kun varattomampi väki yrittää päästä kiinni kulutushyödykkeisiin, joita on jo useita pois heitettyinäkin esimerkiksi sillä tasolla, millä ed. Sasikin kulutusjuhlaa viettää. Hän ei nähtävästi tunne sitä todellisuutta, joka Suomen kansalaisten joukossa on erittäin karu tällä kertaa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Sasi puheenvuorossaan päätyi siihen, että meillä tärkeimmät perustarvikkeet ovat ilman liikevaihtoveroa. Haluaisin kuitenkin tässä yhteydessä sen verran oikaista tätä käsitystä, että kun Suomessa alkutuotannossa tuotantopanoksissa, koneissa ja laitteissa on liikevaihtoverojärjestelmä, niin tämä ilman muuta kertaantuu

elintarvikkeiden hinnoissa. Kun verrataan Suomen elintarvikkeiden hinnoissa olevaa liikevaihtoverotusta esimerkiksi Englannin liikevaihtoverotukseen, missä elintarvikkeet ovat käsittääkseni liikevaihtoverosta kokonaan vapaat, niin totta kai tässä on selkeä ero. Sama ero syntyy silloin, jos verrataan Keski-Eurooppaan.

Siinä keskustelussa, jota Suomessa on käyty ruoan hinnasta, on pääsääntöisesti unohdettu se tosiasia, että Suomessa ei ole edes haluttu vielä saada verotuksellista tilannetta samaksi, mikä se on esimerkiksi Englannissa. Poistamalla liikevaihtoverotus kokonaan peruselintarvikkeista ja ruoasta voidaan aika merkittävästikin alentaa suomalaisen ruoan hintaa.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Haluan ensiksi kannattaa täällä tehtyä ehdotusta hallituksen esityksen hylkäämiseksi.

Mitä tulee äsken käytyyn keskusteluun, haluan siltä vähäiseltä osalta osallistua siihen, että totean yhtyväni kernaasti siihen näkemykseen, mikä ed. Löyttyjärven ja ed. Laineen puheenvuoroissa tuotiin esille, siihen, että likimain kaikki pienituloisten ihmisten käytettävissä olevat tulot menevät kulutukseen. Kun näin käy, niin voidaan sanoa, että suhteellisesti ottaen välillisen verotuksen korotus kohdistuu pääsääntöisesti rankempaan pieni- ja keskituloisiin ihmisiin, jollei julkisen vallan toimesta muilla toimenpiteillä näitä menetyksiä pieni- ja keskituloisille kansalaisille jollakin tavalla kompensoitaisi.

Mitä tulee elintarvikkeiden välilliseen veroon, haluan todeta siitä vain sen, että asiantuntijoiden meille jättämien selvitysten mukaan keskimäärin suomalaisissa elintarvikkeissa, jos kaikki elintarvikkeet otetaan mukaan, on välillistä veroa, ei 8 tai 10 prosenttia, vaan 15 prosenttia, kun samaan aikaan EY-maissa, joista kernaasti haetaan meille oppia myös maatalouspolitiikan kuvioiden, pääsääntöisesti välillisen veron tai arvonnäköveron osuus liikkuu 5–9 prosentin luokassa sillä poikkeuksella, että Englannissa ja Irlannissa arvonnäköveroa ei sisälly ensimmäistäkään prosenttia sikäläisiin elintarvikkeisiin. Tässä mielessä Suomessa elintarvikkeita todellakin verotetaan reilusti yli sen tason, mikä useimmissa muissa maissa Euroopassa tällä hetkellä on asian laita.

Herra puhemies! Kuten moneen kertaan aikaisemminkin tämän käsittelyssä olevan lain aiempien käsittelyjen yhteydessä olemme kertoneet, keskustan eduskuntaryhmä periaatteessa hyväksyy sen, että verotuksen painopistettä siirretään työn tekemisen verottamisesta asteittain kulutuksen ja nimenomaan ympäristöä saastuttavimman kulutuksen verotuksen suuntaan. Tämä ei kuitenkaan keskustan käsityksen mukaan saa tapahtua niin, että tuo painopisteen siirto heitetään pieni- ja keskituloisten ihmisten harteille, lapsiperheiden kustannukselle ja ylipäänsä vähäosaisten ihmisten kustannukselle, kuten nyt näyttää käytännössä tapahtuvan. Nimittäin hallituksen veropoliittinen linja kokonaisuudessaan toimii juuri tuohon tapaan.

Se merkitsee sitä, että näillä liikevaihtoveron korotustoimenpiteillä ja tulo- ja varallisuusveron muutoksilla hallitus siirtää verotuksen painopistettä pieni- ja keskituloisten kuluttavien lapsiperheitten harteille selvästi vuoden 1989 tasosta ja selvästi vuoden 1988 ja 1987 tasoon verrattuna. Hallitushan toimii niin, että se nyt käsittelyssä olevalla esityksellä nostaa liikevaihtoveroa yhdellä prosenttiyksiköllä. Se tietää verotuksen tasoon, ei siis nimelliseen määrään, vaan tasoon runsaan kolmen miljardin markan lisärasitusta. Välillisen veron taso nousee yli kolmella miljardilla markalla vuoden 1989 vastaavaan tasoon verrattuna. Jos lasketaan tästä lasku keskimäärin suomalaista kansalaista kohti, voidaan todeta, että liikevaihtoveron nousu ensi vuonna merkitsee keskimäärin noin 600 markan lisälaskua jokaista suomalaista kohti. Edelleen jos ajatellaan, että kuusihekinen perhe on kysymyksessä, keskimäärin ottaen kuusihekinen perheelle liikevaihtoveron yhden prosenttiyksikön noususta seuraa noin 4 200 markan lisälasku vuoden 1989 tasoon verrattuna.

Samanaikaisesti kun hallitus näin nostaa välillistä verotusta, hallitus kylläkin keventää tuloverotusta eräiltä, lähinnä vain eräiltä. Suurituloisten verotusta kevennetään selväpuoleisesti tunnetuista syistä. Koska marginaaliveroa kevennetään eri tuloluokissa, myös korkeimmissa, siitä seuraavat suurimmat kevennykset tunnetusti kaikkein suurituloisimmille, niille, joiden ansiot ylittävät 265 000 markkaa vuodessa. Samaan aikaan kuitenkin pienituloisimpien kohdalla keven-

nykset ovat lähes olemattomat, ja olennaista on, että kun välillisen veron taakka tulee maksettavaksi kaikille kansalaisille, jotka kuluttavat, näistä tuloverotuksen kevennyksistä pääsee kaiken kaikkienensa edes markan mittaisesti osallisiksi vain osa verovelvollisista.

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle jaettujen selvitysten mukaan Suomessa tulee olemaan ensi vuonna yli kaksi miljoonaa sellaista verovelvollista, jotka joko eivät hyödy penniäkään eli eivät saa joko penninkään mittaista tuloveron kevennystä tai joiden tuloverokevennys on nimellisesti paljon pienempi kuin liikevaihtoveron nousu yhtä kansalaista kohti. Pienituloisin kansanosia viidestä miljoonasta suomalaisesta kansalaisesta saa väistämättä ja vastaansanomattomasti lisää verotaakkaa kannettavakseen samaan aikaan, kun tuloverotuksen reilumpien kevennysten kautta suurituloisemmat saavat helpotusta osakseen.

Tällaista ratkaisua, veropolitiikan linjaa, keskustan eduskuntaryhmä ei luonnollisestikaan voi olla hyväksymässä. Jos toimintalinja hallituksen toimesta olisi ollut toisenlainen, niin että tuloverotuksessa kevennyksiä olisi osoitettu huomattavasti enemmän lapsiperheille, ja jos samaan aikaan välillisen veron tällaisen korotuksen kanssa olisi kansalaisten perusturvaan tehty selvä tasokorotus, olisi voitu ajatella mukaan tulemistä tämän tapaiseen ratkaisuun, mitä hallitus esittää.

Mutta näinhän hallitus ei tee. Se ei anna pieni- ja keskituloisille lapsiperheille verohelpotuksia, ja ennen kaikkea se ei tee penninkään tasokorotusta perusturvan tärkeimpiin osiin kaikkien kansanedustajien hyvin tuntemalla tavalla. Niinpä käytännössä käy niin, että ensi vuonna esimerkiksi opiskelijoille, jotka eivät ole ansiotyössä ja jotka opiskelevat opintolainoilla, tulee lisätaakkaa liikevaihtoveron korotuksen kautta, korkojen korotusten kautta ja eräistä muistakin syistä, mutta samaan aikaan mitään merkittävää tasokorotusta heidän toimeentuloonsa ei tule. Opintotuki jonkin verran kohenee, mutta ei likimainkaan niitä määriä, mitä kulut lisääntyvät verotaakan puolella.

Eläkeläiset, pienituloiset lapsiperheet jne. — tällaisia väestöryhmiä voisi luetella useitakin — näiden harteille verotaakan painopiste hallituksen esitysten seurauksena ja on nyt selvästi siirtymässä. Vähintä, mitä olisi

voinut kuvitella, jos ei hallitus olisi pienituloisten tuloverotukseen halunnutkaan kajota enempää, olisi ollut se, että todella perusturvassa olisi tehty selvät tasokorotukset tärkeimpiin perusturvan osasiin. Näin ei käy, ja näistä syistä, herra puhemies, vielä kertaan ensimmäiset sanani eli sen, että keskustan eduskuntaryhmä vastustaa liikevaihtoveron korotusta tällaisena yksittäisenä toimenpiteenä, joka siirtää verotuksen painopistettä pieni- ja keskituloisiin ja lapsiperheisiin, ja toivon, että eduskunnan riittävä enemmistö tämän esityksen ainakin yksivuotiseksi laiksi kykenee kaatamaan.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellinen puheenvuoro oli hyvin looginen esitys. Siinä vastustetaan liikevaihtoveron korotusta, mutta ilmaistiin samalla myös alennustavoite tuloveron osalta. Tällaisessa puheenvuorossa jää avoimeksi se kysymys, millä periaatteella puhuja ajattelee rahoittaa ne hyvät hankkeet, joita erityisesti opposition puolelta tuodaan runsaasti esille ja joita toiveita tietysti meillä kaikilla on paljon valtiovallalle esitettävänä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten yritin äsken kertoa, keskustan eduskuntaryhmä voisi periaatteessa hyväksyä kulutuksen verotuksen, esimerkiksi liikevaihtoveron korotuksen, mikäli samaan aikaan nimenomaan perusturvaa kohennettaisiin ja sitten myös ehkä tarvittaessa tuloverotuksen puolella pienituloisimpien asemaa vähän hoidettaisiin. Rinnan näiden toimien kanssa voitaisiin kaikkein suurituloisimpien tuloverotusta jopa kiristää siitä tasosta, mitä hallitus on esittänyt. Nythän hallitus esittää, että 256 000 markkaa ansaitsevien kohdalla asteikkokevennys on 7 550 markkaa vuodessa, joidenkin muiden kohdalla se ei ole penninkään vertaa. Tämä peruslinja on se, mitä me emme voi hyväksyä.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kaikki osoittaa, että veroasioista vastaavat ministerit Liikanen ja Puolanne ovat joutuneet kädenvääntöön, joka on päättynyt Liikasen takinkääntöön. Tämän voi havaita hyvin selvästi siitä, että ei ole kauankaan, kun valtiovarainministeri Erkki Liikanen eduskunnan edessä — taisi olla tältä paikalta —

ilmoitti, että tämä hallitus ei tule tällä vaalikaudella liikevaihtoveroa korottamaan. Valtiovarainministerin kanta oli hyvin selkeä, ja minä olen varma siitä, että valtiovarainministeri oli hyvin tosissaan. Hän varmastikin lähti silloin siitä, että liikevaihtoveroa ei tulla korottamaan. Tuolloin ministeri pantiin kovasti lujille tässä asiassa ja kanta tuli kirkkaana esille.

Kokoomuksella on ollut toisenlainen kanta. Kokoomus on voittanut kiistan liikevaihtoveron korotuksesta, joka ei ole kuitenkaan mikään irrallinen toimi, vaan liittyy budjettiin liittyvän veroratkaisun kokonaisuuteen. Kokonaisuudenkin osalta on käynyt niin, että kokoomuksen tahto on tullut hallituksen tahdoksi. Kun välittömän verotuksen tuloveroasteikoita tarkistettiin, markkamääräisesti suurimmat helpotukset tulivat kokoomuksen kannattajakunnalle, suurituloisimmille tulonsaajille. Tämä on kokonaisuus. Välittömässä verotuksessa suurimmat markkamääräiset helpotukset tulevat isotuloisille, ja tämä valtion kassaan tuleva lovi asteikkotarkistusten seurauksena täytetään liikevaihtoveroa korottamalla. Tämä veropoliittinen linja on puhdasta uusoikeistolaista talouspolitiikkaa. Tässä ei ole sinänsä mitään erikoista.

Tämän tyyppistä veropoliittikkaa harjoitetaan hyvin monissa Länsi-Euroopan maissa tällä hetkellä. Meillä erikoisuutena on vain se, että työväenpuolue joutuu tällaiseen alistumaan. Kokoomus vie, sosialidemokraatteja viedään! Tämä on realiteetti ja tämä näkyy kaikesta. Näinhän se oli peruskorkokiistasakin: ensin sosialidemokraattinen ryhmä pani vastaan, mutta sitten kuitenkin lähti peruskorkoa nostamaan. Tämä on hyvin valitettava tilanne ja itse asiassa näköalana erittäin pelottava: kokoomus vahvistaa otetaan. Täällä on käyty keskustelua siitä, mikä on välillisen verotuksen osuus Suomessa verrattuna Oecd:hen. Kun otetaan koko välillinen verotus huomioon, Suomi on kärkipäässä Oecd:ssä. Mitä tulee ed. Sasin luetteloihin, niin niistä puuttuu korotusesitys.

Mitä tulee liikevaihtoveroon, miten se eri tuoteryhmissä vaikuttaa, niin komiteanmietintö 1988/22 antaa tähän varsin täsmällisiä vastauksia. Liikevaihtoveron osuus elintarvikkeiden hinnasta on keskimäärin 10 prosenttia. Leivän ja viljatuotteiden hinnasta vero on noin 15 prosenttia, sokerin hinnasta 18 prosenttia, koska siinä on piileviä liike-

vaihtoveron vaikutuksia. Kahvin, teen ja kaakaon hinnasta lvv:n osuus on 19 prosenttia. Kevyimmän verotettuja ovat maitotuotteet ja kananmunat, joiden hintaan veroa sisältyy 4,4 prosenttia ennen tänä vuonna tapahtunutta verohuojennuksen pienentämistä. Lihan ja lihatuotteiden hinnasta liikevaihtoveroa on 8,5 prosenttia, samoin hedelmien ja kasvien hinnasta. Juomien ja tupakan hintaan liikevaihtoveroa sisältyy noin 17 prosenttia. Vaatetukseen ja jalkineiden hintaan liikevaihtoveroa sisältyy 17,5 prosenttia, asumisen hintaan noin 10 prosenttia, kotitalouskaluston ja palvelusten hintaan 14,8 prosenttia, terveydenhoitoonkin sisältyy liikevaihtoveroa lähes 8 prosenttia, liikenteen hintoihin 15,3 prosenttia, virkistykseen, kulttuurin ja koulutuksen hintoihin yli 12 prosenttia. Siis ei pidä paikkaansa se väite, että liikevaihtovero ei vaikuttaisi niihin tuotteisiin, joihin pienituloisten ihmisten koko tulo menee, liikevaihtoveroa on myös siellä ja niin paljon kuin äsken luettelini.

Tässä on koettu todella valitettava käänne. Uusoikeistolaisuus ei ole enää tulossa tähän maahan, se on jo tullut myös veropolitiikkaan. Meistä olisi todella tarkan ja perusteellisen harkinnan ja pohdinnan paikka koko vasemmiston osalta. Jos aina vain annetaan periksi, niin kokoomuslaisuuden vaikutushan vain voimistuu tämän maan talouspolitiikassa ja muussakin politiikassa. Meidän kantamme on, että sinipunahallitus on riittävät näyttönsä antanut ja on punavihreän yhteistyön aika. Uskoisin, että tällä vaihtoehtoisella yhteistyöllä kyettäisiin tämän laatuiset ratkaisut torjumaan. Tietysti keskustapuolueen kanta on aika pyöreä, koska siinä yhtäältä kannatetaan välillisen verotuksen lisäämistä, mutta vastustetaan onneksi liikevaihtoveron korotusta konkreettisenä esityksenä, kun se täällä on.

Mikä ero on kokoomuksen ja keskustan välillä? Se ero, että vasemmisto varmasti pystyisi yhdessä keskustapuolueen kanssa harjoittamaan myös sellaista veropolitiikkaa, joka olisi pienituloisimman kansanosan kannalta myönteistä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Tennilä kyselee, mitä eroa on keskustan ja kokoomuksen kannoissa suhtautumisessa liikevaihtoveroon, niin siinä on täsmälleen sama ero kuin

keskustan ja sosialidemokraattien kannoissa. Tämä ero on myös keskustan ja kokoomuksen kannanotoissa. Kokoomus ja sosialidemokraatit haluavat korottaa liikevaihtoveroa kompensoimatta veron raskautta niille, keitä se eniten kirpaisee, eli pieni- ja keskituloisille.

Muttei keskusta missään vaiheessa ole valmis hyväksymään tällaista kulutuksen verotuksen painopisteen siirtoa. Ei aikaisemmin, ei nyt, eikä myöskään tulevaisuudessa. Me ehdottomasti vastustamme tämän muotoista verotuksen painopisteen siirtoa kulutukseen. Mikäli samaan aikaan kun kulutusveroa lisätään, kevennettäisiin pienituloisten tuloverotusta ja perusturvaa tuntuvasti kohennettaisiin, silloin asia olisi erilainen.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta kyllä paras ”kompensaatio” pienituloisille on se, että torjutaan liikevaihtoveron korotus. Silloinhan tällaisia erillisiä toimia ei tarvita. Kun valtion kasaaan tarvitaan rahaa esimerkiksi perusturvan toteuttamiseen, niin sehän käy päinsä siten, että rokotetaan niitä, joilla niitä tuloja on liikaa kerskakulutukseen saakka. (Eduskunnasta: Tuloverotukseen tietenkin!) — Nimenomaan tuloverotukseen.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkariselle haluan todeta, että liikevaihtoveron korotuksella on merkitystä vain siinä vaiheessa, mikäli se kiertyy hintoihin, mikä toki on varsin pitkälti todennäköistä. Kuitenkin mitä tulee näihin huonossa asemassa oleviin, heidän osaltaan on myös syytä todeta se, että lähestulkoon kaikki sosiaaliset tulonsiirrot ja sosiaaliset etuudet ovat indeksisidottuja ja näin ovat myös eläkkeet, mitä kautta myös kompensointia tulee näille henkilöille.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Verouudistuksen tavoitteena oli verotuksen oikeudenmukaistaminen. Se oli eräs hallitusohjelman tärkeä osa myös. Jälleen eduskunnassa on käsiteltävänä esitys, joka ei edistä lainkaan verotuksen oikeudenmukaisuutta, vaan päinvastoin. Tästä syystä kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä tätä lakiesitystä, vaan vastustaa liikevaihtoveron korotusta ja kannattaa tämän lakiesityksen hylkäämistä.

Meillä Suomessa elintarvikkeiden hinnat ovat jo huippukalliita. Ruokakori, joka Englannissa maksaa noin 100 markkaa, maksaa Suomessa 150 markkaa. On tutkittava, miten tätä hintaa voidaan karsia eikä lisättävä niitä tekijöitä, jotka korottavat elintarvikkeiden hintoja. Elintarvikkeissa ei ole tippaakaan korottamisen varaa. Liikevaihtovero tulisi päinvastoin poistaa kokonaan peruselintarvikkeilta. Sen sijaan kerskakulutuksen liikevaihtovero on aivan oikein. Täällä on jo todettu, että pienituloisilla suurin piirtein käytettävissä olevat varat menevät kulutukseen ja nimenomaan välttämättömyyshyödykkeiden ostamiseen, ei suinkaan kerskakulutukseen. Tässä mielessä ei voi millään perusteella kannattaa tätä esitystä.

Viime aikoina on paljon myös puhuttu siitä, miten ympäristömme tila on huolestuttava ja miten kaikin keinoin tulee ympäristön saastumista estää tai ainakin hidastaa ja pyrkiä pitämään ympäristö elinkelpoisena vielä seuraavillekin polville. Ympäristönsuojelua voidaan edistää mm. verotuksellisin toimin. Tässä yhteydessä, kun liikevaihtoveroesitys eduskunnalle annettiin, olisi voitu myös edistää ympäristönsuojeluinvestointeja.

Edellä sanotut seikat, sekä elintarvikkeiden hinnat että ympäristöasia, edellyttävät toimia liikevaihtoverotuksen lieventämisessä. Sen vuoksi ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin peruselintarvikkeiden vapauttamiseksi kokonaan liikevaihtoverosta sekä liikevaihtoveron palauttamiseksi ympäristönsuojeluinvestointien osalta.”

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys liikevaihtoveron korottamisesta 17 prosenttiin joulukuun alusta merkitsee hallituksen esityksen mukaan 2,5 miljardin markan lisälaskua kansalaisille. Minäkin yhdyin niihin, jotka epäilevät, että todellisuudessa tämä vero tulee olemaan huomattavasti suurempi. Epäilylle antaa aiheen tarkastella pöydillä oleva hallituksen esitys toiseksi lisäbudjetiksi, jossa todetaan tämän vuoden osalta liikevaihtoveron tuoton kasvun olevan 3,5 miljardia markkaa suurempi johtuen siitä, että tänä vuonna liikevaihtoveron korotus on jo ollut puoli prosenttiyksikköä. Erityisesti liikevaihtoveron korotus on pienituloisille

kaikkein raskain. Se merkitsee jopa suora-naista elintason laskua. Siksi tämä hallituksen esitys on hylättävä.

Herra puhemies! Minä myös kannatan jo täällä tehtyä ehdotusta hallituksen esityksen hylkäämiseksi.

Toisaalta hallitus esittää hyvätuloisille tuntevia verohelpotuksia verotuksen progressiota alentamalla. Tämä johtaa myös erään verotuksen keskeisen tekijän tulonjakoa tasaavan vaikutuksen muuttumiseen. Tämä on minun mielestäni verotuksessa kaikkein keskeisin kysymys nyt, kun tätä asiaa käsitellään ja pohditaan. Uskallan väittää, että tämän hallituksen aikana on nimenomaan verotuksellista rakennetta muutettu hurjasti siihen suuntaan, että hyvätuloisten tuloverotusta ja omaisuuksia omistavien tuloverotusta kevennetään, mutta vastaavasti kansalaisten välillistä verotusta raskaasti lisätään.

Edelleen voidaan sanoa, että hallituksen valitsemalla veropoliittisella linjalla on mielestäni jopa kauaskantoisia yhteiskuntapoliittisia ja sosiaalisia vaikutuksia, joihin edellä puhujat ovat jo myös viitanneet, eli hallituksen esitys on kaiken kaikkiaan hyvin epäsosiaalinen. Tässä maassa toteutetaan hallituksen toimenpiteillä ennennäkemätön tulojen ja varallisuuden uusjako. Tähän johtaa hallituksen veropoliittikka, epäonnistunut talouspolitiikka ja korkopoliittikka.

Herra puhemies! Verotuksen painopisteen siirtyminen entistä voimakkaammin välilliseen verotukseen on ollut perinteisesti kokoomuksen linja, ja nyt myös sosialidemokraatit näyttävät olevan täsmälleen samalla linjalla, joten sopii kysyä, onko sosialidemokraattien yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen tähtäävät tavoitteet lopullisesti työnnetty historian romukoppaan.

Ed. Turunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Hautala: Herra puhemies! Kannatan ed. Moilasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Moilanen ed. Hautalan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin peruselintarvikkeiden vapauttamiseksi kokonaan liikevaihtoverosta sekä liikevaihtoveron palauttamiseksi ympäristönsuojeluinvestointien osalta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai niiden raukeamisesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; joka ei niitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotukset hyväksytty, mutta muuten ne ovat rauenneet.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Antvuori, Backman, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jansson, Joenpalo, Joutsensaari, Jurva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Lamminen, Lapiolahti, Lax, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Renlund, Riihijärvi, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Taxell, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Vuoristo ja Vähänäkki.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Hautala, Heikkinen, Helle, HUUHTANEN, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Moilanen, Männistö, Nieminen, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Pokka, Renko, Rinne, Ryynänen, Röntynen, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Wahlström, Vihriälä, Virolainen ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, R. Aho, Ahonen, Alho, Elo, Haavisto, Jaakonsaari, Jouppila, Juhantalo, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Korkia-Aho, M. Lahtinen, Laitinen, Laurila, U. Leppänen, Metsämäki, Ollila, Paasilinna, Puska, Rantanen, Rehn, Saapunki, Saarinen, Saastamoinen, Suominen, Tiuri, Uitto, Viljanen, Vistbacka, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskowitz.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 1)

Lakiehdotukset ovat rauenneet.

Asia palautetaan valtiovarainvaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Puhemies: Perustelulausumaehdotuksesta päätetään asian palattua valtiovarainvaliokunnasta.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta kokoontuu tämän täysistunnon päätyttyä.

5) Ehdotus laiksi tasausverolain 10 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 120

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47
Suuren valiokunnan mietintö n:o 121

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 123
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48
Suuren valiokunnan mietintö n:o 122

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 126
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49
Suuren valiokunnan mietintö n:o 123

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 124
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50
Suuren valiokunnan mietintö n:o 124

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä.

tä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1989

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 138
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51
Suuren valiokunnan mietintö n:o 125

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi Karttakeskuksesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 84
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46
Suuren valiokunnan mietintö n:o 120

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 127

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi öljyjättemaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 127
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 128

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 130
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 129

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 11 §:n kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 102
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 130

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 156
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21
Suuren valiokunnan mietintö n:o 132

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotukset laeiksi työehtosopimuslain 2 §:n ja eräiden mainittuun lakiin liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 134
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20
Suuren valiokunnan mietintö n:o 131

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotus laiksi tapaturmavirastosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 133
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22
Suuren valiokunnan mietintö n:o 133

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Lailla tapaturmavirastosta annetun lain muuttamiseksi ehdotetaan tapaturmavirastoon perustettavaksi johtokunta, ja tämä järjestely on saanut hyväksynnän myös viraston työntekijöiltä. Työntekijöiden edustus on tarkoitus ottaa johtokuntaan, mutta toistaiseksi on ollut auki se, tulevatko kaikki kolme järjestöä, jotka toimivat tapaturmavirastossa, edustetuiksi. Näiden kolmen järjestön edustajat tietysti toivovat, että heillä kullakin olisi edustaja johtokunnassa. Johtokuntaan tulee myöskin edustajat veteraanijärjestöistä. Sitä on myös pidettävä hyvänä asiana. Sitä, että kaikki järjestöt saisivat oman edustajan, on vastustettu sillä perusteella, että johtokunnasta tulisi liian suuri.

Vaikka työntekijöitä edustaisi esimerkiksi kolme henkilöä johtokunnassa, niin se ei varmasti vaikeuttaisi sen työskentelyä. Sen sijaan se parantaisi työntekijöiden mahdollisuutta vaikuttaa viraston asioihin, ja tämän vuoksi valiokunnassa me toimme esille kantamamme, että mahdollisuuksien mukaan sekä kaikkien henkilöstöjärjestöjen että veteraanijärjestöjen tulisi olla edustettuina johtokunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 18) asia.

19) Asetus 22 päivältä syyskuuta 1989 oikeusministeriön hallinnonalan eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta

Ainoa käsittely

Mainittu asetusta (A n:o 23)

Lakivaliokunnan mietintö n:o 12

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi Suomen Työväen Säästöpankin muuttamisesta liikepankiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 101

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 21) ja 22) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54 (HE n:o 139)

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 (HE n:o 116)

25) Talousvaliokunnan mietintö n:o 6 (A n:o 22)

26) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 18 (HE n:o 99)

27) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17 (A Puhemies: Eduskunnan seuraava täys-
n:o 24) istunto on tänään kello 16.30.

28) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9 Täysistunto lopetetaan kello 15.30.
(HE n:o 91)

29) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o Pöytäkirjan vakuudeksi:
19 (HE n:o 164) Erkki Ketola (s. 3143—3150)
M.V. Mandelin (s. 3150—3164)
